

Em dic Ismael, i crec que només vaig sobreviure perquè algú havia d'explicar aquesta història. Però això puc dir-ho ara: quan Moby Dick va ensorrar la nostra nau, estava segur que compartiria el cruel destí de la tripulació i del capità Ahab.

Em recordo flotant al mar, l'aigua fins al coll. A unes cent iardes d'on jo era, el *Pequod* s'enfonsava. Oh, sí, el *Pequod*! Xuclat per les ones, exhalava un horrible cruixit de fustam trencat. Es diria una trista criatura, disconforme amb la seva sort. Commogut, no podia fer res més que contemplar la catàstrofe. Però l'horror no s'havia acabat.

Vaig notar una mena de corrent submarí, molt fort. Vaig obrir els ulls sota l'aigua. I el vaig veure. Era ell. El catxalot. Moby Dick.

El tenia exactament sota els peus, a la meua vertical: si Moby decidia emergir, em trencaria tots els ossos. Es feia difícil calcular a quina fondària es movia perquè l'aigua era d'un blau ennegrit i prou fosca. Per això

mateix, el seu llom, d'un blanc grisós, contrastava amb l'entorn. I, oh, Senyor, quin llom, quina mola! El trànsit de la Bèstia es va fer etern, etern. Aquell cos cilíndric era gegant, inacabable; i ara que tot s'havia acabat amb els seus enemics extingits, el catxalot avançava poderós i sense pressa, així com la serp bíblica, satisfeta després que Eva i Adam mosseguessin la poma.

Recordo que jo, tan aterrit com fascinat, no podia deixar de mirar aquell animal extraordinari, o més ben dit: únic. Amb el cap sota l'aigua, els ulls oberts, podia veure les dotzenes d'arpons que duia clavats als flancs i a l'esquena, vestigis dels seus combats, antics i recents, i els garbuixos de cordes d'aquells mateixos arpons, que li envoltaven la carn. Una xarxa confusa de cordes velles i no tan velles. I allà, captiu d'un intricat embolic de nusos, hi havia Ahab. Sí, Ahab. Mort. Lligat al llom de Moby, mort i ben mort. I el capità Ahab em va mirar.

La seva existència havia estat regida per una obsessió, l'odi, i fins a tal punt que, si bé la vida ja havia abandonat aquell cos humà, l'odi encara no ho havia fet. Aquells ulls, morts i oberts, odiaven el gran catxalot blanc, però també a mi, i el món, odiaven la vida mateixa. No sé què em va causar més espant, si el monstre o el cadàver del capità. De sobte, Moby va frenar l'avanç. El seu trànsit s'alentia. Sí, es refrenava. Vaig creure que s'aturava,

ISMAEL, ATERRIT, CONTEMPLA
EL MONSTRUÓS COS DE MOBY
DICK MOVENT-SE SOTA
ELS SEUS PEUS.

que m'havia vist, i que també reclamava la meua vida, així com havia fet amb la d'Ahab i la marineria del *Pequod*. I ara imagineu-vos en quina situació em trobava: naufrag, indefens i sol en un oceà infinit, i amb Moby Dick just dessota meu. Una massa corpòria que, tot i ser ciclòpia, es tornava ingràvida, i àgil, en l'element aquós. I s'aturava. I jo, de l'ensurt, i tot i tenir el cap sota l'aigua, vaig obrir la boca. Vaig pensar que Moby pensava en mi, i no puc imaginar cap pensament més aterridor.

Es pot morir de por? Jo vaig estar a punt. Però, gràcies al cel, Moby va allunyar-se. Oceà enllà. I es va emportar Ahab.

No ho sabré mai, si és que el monstre no em va percebre o em va ignorar. No a mi, sinó la meua insignificança.

El *Pequod*, Ahab i Moby Dick, doncs, van desaparèixer. I allà es va quedar el pobre Ismael. Surant amb l'aigua a l'altura del mentó, al bell mig d'un oceà perdut. Sí, un mar llunyà i gran, un mar tan gran com tota la Xina plena d'aigua, o més. I no em pregunteu per què, però les coses grans, quan estan plenes d'aigua, sempre són més grans. Ah: i t'hi pots ofegar.

Per acabar-ho d'empitjorar, no estava sol amb la meua solitud. Recordem que centenars de taurons seguien el timó del *Pequod*, ben bé com voltors oportunistes. Havien previst que el conflicte entre el catxalot i el boig d'Ahab per força els hauria de reportar beneficis, perquè si Moby moria podrien menjar-se el gran peix, i si guanyava, devorarien els homes. Però vet aquí, ai las, que el curs dels esdeveniments va frustrar les seves expectatives: Moby, victoriós, ja no hi era, i el remolí del *Pequod* havia xuclat els cossos dels mariners a les fondàries.

Només quedava jo. I us asseguro que no era una situació gens envejable. Havia pogut discernir Moby sota l'aigua per la seva mida desmesurada i pel color blanc de la seva pell, però aquella aigua era tan fosca com un recipient de ferro fos. I allà, la pell dels taurons, d'un blau acer, es confonia amb les tenebres aquoses. Només podia veure les seves aletes, fent grans cercles al meu voltant. Semblaven gossos nerviosos sotjant una taula on es trinxava carn. Però el pitjor eren les aletes que no veia, els taurons submergits. En qualsevol moment unes mandíbules invisibles m'arrencarien un turmell. Vaig notar un refrec a la cama, com si un paper de vidre em llepés la cuixa dreta. Sabia que això, refregar-se a la víctima, era la manera com els taurons fan un tast de la vianda. Ai.

Us preguntareu què em va salvar. Jo us ho diré: el taüt de Queequeg.

El meu bon amic Queequeg, l'arponer africà del *Pequod*, abans d'enfrontar-se a Moby Dick s'havia fet un taüt a mida.

Opinava aquell bon salvatge que els civilitzats estem poc preparats per al moment suprem de la mort, i jo opino que ho encertava. Perquè és ben sabut que els humans tenim tres grans moments vitals: quan arribem a la vida, quan fem fills i quan morim. La cerimònia del bateig és prou universal, com ho és que les dones es cusin amb anys d'antelació el vestit de noces. Així doncs, no hauria, un home que arrisca cada dia la vida, de tenir sempre preparat el seu taüt? Per això Queequeg se n'havia fet fabricar un, que guardava al *Pequod* com si fos una maleta sagrada.

Ara aquell taüt tornava a la superfície, alliberat del derelict del *Pequod*. Va emergir com un tap de suro, propulsat per alguna mena d'energia gasosa, i no gaire lluny de mi. Com és natural, vaig nedar cap a ell amb tota l'esma que em quedava. Hi vaig pujar com si fos una boia. Però de seguida vaig descobrir que si obria la tapa, articulada amb unes frontisses

que grunyien, m'hi podia encabir a dins com en una petita barca. Embarcació irregular de mena i d'allò més excèntrica, en efecte, però que almenys flotava i m'emparava de les boques marines que m'amenaçaven.

I, tanmateix, s'entendrà que aquell taüt providencial no era, ni molt menys, cap providència salvadora. Només una mera dilació de la mort. Què podia esperar-me, si no, a la deriva i en aquelles solituds oceàniques? Però l'instint de viure és molt fort, i vaig fer tot el possible per arrebregar provisions i així allargar la meva agonia.

Ací i allà suraven algunes pobres restes del *Pequod*. Vaig apoderar-me d'una garrafa. Tenia una bona mida, potser cinc litres. Una protecció de vímet havia salvaguardat el vidre. Era ginebra. Almenys, em vaig dir, moriria alegre.

Vaig examinar el taüt. En un lateral vaig descobrir-hi una petita alforja, clavada a l'interior, de la mida d'una butxaca. I a dins un saquet, com una bossa de tabac. El seu contingut, però, tot i que estava compost d'uns fils molt similars al tabac, no ho era. Ho coneixia: allò era una substància que Queequeg afegia a la seva pipa, droga de salvatges, i que en ser fumada li generava uns plaents estats d'ànim. Com que la meva condició de naufrag era prou ociosa i buscava consol, vaig abocar aquells filaments exòtics a la garrafa. Tots. Sí, tots. Bé

doncs, com de seguida es veurà, no va ser una bona idea.
No, no ho va ser.

Quina pau tan ociosa va seguir la batalla amb Moby Dick i l'estrepitós tumult del naufragi! El mar, ara extremament calm, es diria que volia oblidar les turbulències viscudes en aquell mateix escenari. Un cel tan gris com l'aigua, un sostre de núvols baixos, i la meva pobra persona, atrapada entre aquelles dues superfícies. I totes dues inquietes: les ones ondulaven el mar, l'aire movia els núvols, i Ismael entre mar i cel. Jo bevia ginebra, agafat a la garrafa. Bevia i cantussejava. Ones suaus bresolaven el taüt. Com acostuma a passar amb les begudes embarcades, la ginebra era molt forta i molt dolenta. I com que no tenia res millor a fer que compadir-me i beure, vaig acabar mamat i ben mamat.

Alguna cosa va topar contra el taüt, amb un soroll de fusta contra fusta. M'hi vaig fixar: era la cama de fusta del capità Ahab! Vaig esclafir un riure ebri i enze. La cama de fusta d'Ahab! Allò era tot el que quedava d'aquell individu, mig boig i mig tirà, un home peculiar, mitja ànima miserable i l'altra meitat majestuosa. Vaig recuperar aquell objecte, tan tètric com ara fora de lloc. Jo, espirituós, vaig entonar una vella cançó

marinera. Els taurons encara em rondaven, voltant el taüt. I vaig fer servir la cama de fusta com a batuta de la meva cançó. Per a la meva sorpresa, les aletes dels taurons van seguir el compàs. Cinc, deu, fins a vint aletes van començar a moure's en una coreografia perfectament coordinada, obeint les instruccions de la batuta.

Aletes ballarines! Taurons dansaires! La hilaritat podia amb mi. Sota uns núvols tan grisos com la panxa d'un burro, vaig cantar a tot pulmó. Les aletes cada cop ballaven més ben coordinades, i a un ritme més i més frenètic. Fins que vaig notar una cosa: una tremolor a la mà que sostenia la pota, com si patís una rampa. De sobte, d'una manera extrasensorial, vaig sentir que la cama de fusta d'Ahab s'adheria i m'arrelava a la mà, posseint-la, apoderant-se'n. I encara més: l'altra mà, i els meus dos peus, van començar a metamorfosar-se en rèpliques de la cama de fusta d'Ahab.

I allà teniu Ismael el naufrag, caigut a l'interior d'un taüt enmig del mar, les quatre extremitats convertides en la pròtesi d'Ahab. Udolava d'espant mentre em removia com un escarabat de panxa enlaire entre les parets del taüt, cops que ressonaven en la fusta buida. Va començar a ploure. Una cortina de pluja, fina però densa, amarava el taüt d'aigua dolça com un bosc nòrdic de molsa.

LLIURAT A L'AGÒNICA SORT
DELS NÀUFRAGS A ALTA MAR,
ISMAEL S'EMBORRATXA
PER OBLIDAR EL SEU DESTÍ.

Per sort, tot passa; també les al·lucinacions. Perquè de seguida vaig entendre la relació entre aquella visió i la droga del meu vell amic, que jo, imprudentment avorrit o avorridament imprudent, havia abocat a la garrafa. «Oh, Queequeg», em vaig dir, «quins regals tan estranys em fas, fins i tot després de mort». Vaig caure en la inconsciència, i una estona indefinible després vaig despertar-me, i en fer-ho ja no hi havia taurons. Tampoc el *Pequod*, ni les seves restes. No res, res, només un buit aquàtic, un horitzó infinit i sense vida. Com si la nau, i Ahab, i els meus companys de la tripulació no haguessin existit mai i només fossin un miratge incrustat a la memòria. Però seguia plovent, i la pluja, tossuda, em mullava la cara i els ulls amb impertinència, i ja havia mig inundat la meva barca taüt. La cama de fusta d'Ahab flotava a dins del taüt com un borinot mort en un got de rom. Per tota companyia un mar gris, casat amb un cel gris, i tots dos indiferents al destí dels homes, mortificant un Ismael més xop que el cul d'un pop. I quan l'aigua de pluja ja omplia el taüt, gairebé fins desbordar-lo, vaig dir-me que la meva vida clouria amb un ridícul suprem: jo seria el primer mariner de la història de la navegació que moriria en alta mar, sí, però ofegat per aigua dolça.

Què és allò que realment defineix el naufrag, i el desespera? El mar hostil, l'absència de futur? No. Jo us ho diré: la inutilitat de qualsevol esforç. Fins i tot una

mosca atrapada a la teranyina té l'opció de debatre's contra la tela; un naufrag, ni això. Vet aquí la lliçó que ens havia impartit Moby: els homes no poden lluitar contra tot un oceà, contra la natura desbocada, contra l'impossible. I ara us podria dir que era una lliçó amarga com la mort. Però sense el «com». Era la mort.

Bé doncs, allò cert és que la meua fortuna va fregar l'inconcebible: l'endemà mateix, a primera hora, va aparèixer un vaixell. Un vaixell!

I enteneu-me bé, no era una vela distant retallant-se en l'horitzó, oh, no, no. Era una proa dirigint-se en línia recta cap al meu taüt flotador. Al principi vaig confondre la nau amb el *Rachel*, un altre balener. M'equivocava. Era el *Lònia*, escrit així i amb un accent tan improcedent com malgirbat a la o, «Ò». Un vaixell, com de seguida descobriria, que es dedicava a la tonyina.

En contra del que pugui semblar, el meu rescat pel *Lònia* va ser qualsevol cosa menys un acte de compassió cristiana. Van hissar-me, en efecte, i em van abrigar el cos amb una manta i l'ànim amb un brandi calent. Tot això és veritat. Tan cert com que eren gestos més reglats i normatius que cordials, quan allò que més necessita un naufrag és afecte.

Recordo que seia amb l'esquena contra la borda, embolicat amb la manta. Encara em regalimava aigua nas avall. Tremolava, tots els naufrags rescatats tremolen. Uns metres més enllà, un individu gran i gras, de rang, parlava a un grup de mariners. El seu físic feia pensar en un Kutuzov: voluminós, com prenyat de sis mesos i, com Kutuzov, guerxo de l'ull dret. Instruïa la marineria sobre algun aspecte tècnic. Però pel to que emprava, didàctic i alhora emfàtic, més que amb un militar robust s'hauria confós amb un rabí que anuncia la vinguda del Messies. L'home va acabar aquell alliçonament de to salvífic, i només aleshores va venir cap a mi. Poc després vaig saber que era el segon oficial del *Lònia*.

Jo encara estava amarat, moll i xop. Ell va interrogar-me sense odi ni amor. Qui era jo? A quin vaixell estava enrolat? Vaig ser sincer. Tots els naufrags que acaben de sortir de l'aigua, indefensos i fràgils com estan, ho són. Vaig contestar, doncs, i les meves respostes li van semblar tolerablement satisfactòries. Perquè heu de saber que les navilieres tenen un conveni pel qual es recompensen mútuament en cas de rescat d'un dels seus mariners. Per tant, si em lliuraven a port, el *Lònia* cobraria una bona picossada. (Em commou pensar què haurien fet amb mi si hagués estat el tripulant d'una humil canoa malaia, africana o turca.) En qual-

sevol cas, el veredicta positiu va ser pronunciat amb indiferència funcional. L'home només es va comoure quan em va preguntar pel motiu del naufragi.

—Ens va atacar aquell a qui perseguíem —vaig dir.

—Qui?

—Ell.

—Ell?

—El catxalot blanc. Moby Dick.

Els seus ulls van obrir-se al màxim i es van transformar en una cosa grossa i rodona com dos ous ferrats. Amb tot, va fer l'esforç de fingir una actitud àtona. No així els altres homes que ens voltaven. En sentir el nom maleït, «Moby Dick», van deixar anar una suma de sospirs i esbufecs, com qui apaga un ciri. I un petit espasme els va córrer pels ossos. Aleshores el Segon em va agafar pel colze, em va apartar dels mariners i, tot parlant-me a cau d'orella i en un to més sever, em va advertir:

—Si mai més menciona aquest nom, el torno a l'aigua. Parlo prou clar? El torno al mar. —I va reblar:— Acabarà al mar o al mar.

El *Lònia*, com he dit, era un antic i gran vaixell de pesca. Lluïa quatre orgullosos pals pintats de color vermell, i la seva popa tenia una forma elegant i moderna, com

una copa de xampany arrodonida. Però era vell, molt vell, com així ho indicaven els signes de contínues reparacions i els pegats metàl·lics. A parets i baranes, les capes sobreposades de vernís i de rovell lliuraven una guerra eternament indecisa.

Quan el Segon va desaparèixer es va produir una escena tan mesquina que fregava la comicitat: jo no era assumpte de ningú i no li importava a ningú, així que allà em vaig quedar, a coberta, sense res a fer més enllà d'abrigar-me amb una manta vella i que podia a florit. Semblava un indi. I ho puc ben assegurar: no hi ha res de més semblant a un expatriat que un mariner en una nau que no és la seva. Perquè el *Lònia* no era el *Pequod*. Les olors i els colors eren diferents, i fins i tot les rates i els ratolins pertanyien a unes altres races. Per sobre de tot, les seves gents eren mogudes per uns altres ritmes vitals, uns altres nervis, ni millors ni pitjors, només aliens als que m'eren coneguts i als quals estava habituat. Em sentia com una mena de polissó legal, si el concepte pot tenir alguna congruència.

Un tripulant, per fi, es va apropar a la meua persona:

—Es diu Jon Quer, sense hac —em va dir.

Jo no sabia a què es referia.

—El paio que ha parlat amb tu, i que no ha tingut la decència de presentar-se —va dir—, és el segon oficial. Es diu Jon Quer, senyor Quer. I Jon sense hac. I pel

que fa al *Lònia* i la seva «o»: si us plau, no ho preguntis a ningú perquè s'enfadaran, l'accent a la o del *Lònia* no és un error.

Pel que semblava, en aquella nau l'accent del *Lònia* i la hac del senyor Quer eren assumptes molt importants. El mariner em va preguntar:

—De debò us va atacar aquella mala bèstia, Moby?

Com que el Segon m'havia amenaçat en un to tan virulent, jo no sabia si decantar-me pel silenci o la sinceritat. Però l'home va estalviar-me les tribulacions, perquè sense esperar la meva resposta em va dir:

—Acompanya'm, he de fer una cosa a la bodega. Després et buscarem un lloc.

El meu interlocutor era l'estibador del *Lònia* i em va dur a la part més fonda de la nau. S'hi baixava per unes escales que feien molt de pendent, i tan curtes i estretes que les espatlles fregaven les parets. Un es preguntava com dimoni s'hi podien baixar fardells grossos, per aquella escaleta que feia un angle tan inclinat.

Vam arribar a un magatzem fosc i fred, molt fred i molt llarg, on el *Lònia* guardava la preuada tonyina que aconseguien pescar els seus homes. Però encara no eren gaires peixos, i el compartiment, llarg com un budell, semblava gairebé buit. Entre les poques tonyines apilades sobresortien unes barres de gel que es

feien servir per mantenir-les fredes, unes barres tan llargues i gruixudes com un braç.

—Ara entendràs per què quan algú del *Lònia* diu «aquí hi ha més gel que tonyina» ve a dir allò de «més pa que formatge» —va deixar anar, rient, l'estibador—. Vine, tinc una sorpresa per a tu.

El riure de l'home era lleig i gens amigable, reia com ho hauria fet un voltor vell. I quina sorpresa podia esperar-me en aquell lloc inhòspit, fred, humit i fosc? S'hi avançava per un passadís central, també molt estret. El quinqué de l'estibador il·luminava els caps de les tonyines. Tenien una forma cilíndrica i recordaven puntes de bales d'obús arrengrades. I els ulls dels peixos, aquells ulls que ens miraven congelats, més enllà del temps i de la vida, encara eren scrutadors. Vaig pensar en la mirada del capità Ahab arrossegat pel llom de Moby. Però quina diferència tan abismal! Ahab, mort, mirava amb més intensitat que tot un oceà.

La manta que m'abrigava era molt prima. Involuntàriament, vaig tenir un pensament en veu alta:

—Almenys soc viu, i fora de l'abast de Moby...

—Lluny de Moby Dick? Ah, no, i ara! —va dir l'estibador. I va assenyalar rere meu:— Guaita! El catxalot blanc és aquí! Moby ens ataca!

Si voleu seguir aquesta travessia fins al final,
podeu trobar el llibre **AQUÍ**.

